ושמואל מתרץ לטעמיה בן ארבעה לדקה בן שמנה לגסה הימנו ולמטה אסור במה דברים אמורים בשלא כלו לו חדשיו אבל כלו לו חדשיו מותר יצא מי שיש לו ב' גבין וב' שדראות דאע"ג דכלו לו חדשיו אם יצא לאויר העולם אסור במעי אמו שרי תני תנא קמיה דרב המפלת בריית גוף שאינו חתוך ובריית ראש שאינו חתוך יכול תהא אמו טמאה לידה ת"ל [1]אשה כי תזריע וילדה זכר וגו' וביום השמיני ימול וגו' מי שראוי לברית שמנה [א]יצאו אלו שאינן ראויין לברית שמנה א"ל רב וסיים בה הכי [ב]ושיש לו שני גבין ושני שדראות רבי ירמיה בר אבא סבר למעבד עובדא כוותיה דשמואל אמר ליה רב הונא מאי דעתיך לחומרא חומרא דאתי לידי קולא הוא דקיהבת לה דמי טוהר עביד מיהא כותיה דרב [א]דקיימא לן הלכתא כרב באיסורי בין לקולא בין לחומרא אמר רבא הרי אמרו אשה יולדת לתשעה ויולדת לשבעה [ג]בהמה גסה יולדת לתשעה יולדת לשבעה או לא ילדה אמר רב נחמן בר יצחק ת"ש הימנו ולמטה אסור מאי לאו אגסה לא אדקה האי מאי אי אמרת בשלמא אגסה אצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ובאשה חיי בבהמה נמי חיי קמ"ל דלא חיי אלא אי אמרת אדקה איתמר פשיטא בת תלתא ירחי מי קא חיי אצטריך סד"א כל בציר תרי ירחי חיי קמ"ל אמר רב יהודה אמר שמואל [ג]המפלת דמות לילית אמו טמאה לידה ולד הוא אלא שיש לו כנפים תנ"ה א"ר יוסי מעשה בסימוני באחת שהפילה דמות לילית ובא מעשה לפני חכמים ואמרו ולד הוא אלא שיש לו כנפים המפלת דמות נחש הורה חנינא בן אחיו של רבי יהושע [י]אמו טמאה לידה הלך ר' יוסף וספר דברים לפני ר"ג שלח לו [ג]רבי יהושע הנהג בן אחיך ובא בהליכתן יצתה כלת [ד](ר') חנינא לקראתו אמרה לו רבי המפלת כמין נחש מהו אמר לה אמו טהורה אמרה לו והלא משמך אמרה לי חמותי אמו טמאה ואמר לה מאיזה טעם [ה]הואיל וגלגל עינו עגול כשל אדם מתוך דבריה נזכר רבי יהושע שלח לו לרבן גמליאל מפי הורה חנינא אמר אביי ש"מ צורבא מרבנן דאמר מילתא לימא בה טעמא דכי מדכרו ליה מדכר:

מתני' [ה]המפלת שפיר מלא מים מלא דם מלא גנונים אינה חוששת לולד [ו]ואם היה מרוקם תשב לזכר ולנקבה [ז]המפלת סנדל או שליא תשב לזכר ולנקבה: **גמ'** בשלמא דם ומים לא כלום היא אלא גנונים ניחוש שמא ולד הוה ונימוח אמר אביי כמה יין חי שתת אמו של זה שנמוח עוברה בתוך מעיה רבא אמר מלא תנן ואם איתא דאתמוחי אתמח מחסר חסר רב אדא בר אהבה אמר גוונים תנן ואם איתא דאתמוחי אתמח כולה בחד גוונא הוי קאי [ז]תניא אבא שאול אומר קובר מתים הייתי והייתי מסתכל בעצמות של מתים השותה יין חי עצמותיו שרופין מזוג עצמותיו סכויין כראוי עצמותיו משוחין וכל מי ששתייתו מרובה מאכילתו עצמותיו שרופין אכילתו מרובה משתייתו עצמותיו סכויין כראוי עצמותיו משוחין א] תניא אבא שאול אומר ואיתימא רבי יוחנן קובר מתים הייתי פעם אחת רצתי אחר צבי ונכנסתי בקולית של מת ורצתי אחריו שלש פרסאות וצבי לא הגעתי וקולית לא כלתה כשחזרתי לאחורי אמרו לי של עוג מלך הבשן היתה תניא אבא שאול אומר קובר מתים הייתי פעם אחת נפתחה מערה תחתי ועמדתי בגלגל עינו של מת עד חוטמי כשחזרתי לאחורי אמרו לי עין של אבשלום היתה ושמא תאמר אבא שאול ננס הוה אבא שאול ארוך בדורו הוה ורבי טרפון מגיע לכתפו ור' טרפון ארוך בדורו הוה ור"מ מגיע לכתפו רבי מאיר ארוך בדורו הוה ורבי מגיע לכתפו רבי ארוך בדורו הוה ורבי חייא מגיע לכתפו ורבי חייא ארוך בדורו הוה ורב מגיע לכתפו רב ארוך בדורו הוה ורב יהודה מגיע לכתפו ורב יהודה ארוך בדורו הוה ואדא דיילא מגיע לכתפו

פרשתבינא

ושמואל מתרץ לטעמיה. רישא וסיפא בשילא לאויר העולם: **דאע"ג דכלו לו חדשיו.** נפל הוא דלא חיי ונבלה הואי: **שאינו חתוך.** כולו שלם כעין דף ואין בו חיתוך אברים וצורה אלא חלק כעין עיגול: **וטמאה שבעת ימים וביום השמיני ימול.** משמע מי שהוא ראוי לחיות שמנה ימים אמו טמאה לידה ומי שאינו ראוי לחיות שמנה לברית לא: **א"ל רב.** לתנא סיים בה נמי הכי ואימא יצאו אלו מי(ח) שיש לו שני גבין וכו': **כוותיה דשמואל.** בשני גבין דולד הוא וקאמר טמאה אפילו בלידה יבישתא דולד הוא: **הרי אמרו אשה יולדת לט' ויולדת לז'.** ואנא נמי אמינא כי היכי דבהמה לט' כדאמרי' לעיל [ע"א] בן ח' לגסה נפל הכא נמי יולדת לז' נפל או לאו נפל הוא ומותר: **הימנו ולמטה.** בברייתא דלעיל [שם] תניא: **מאי לאו אגסה.** נמי קאי דקתני בן ח' לגסה והימנו ולמטה כגון בר ז' אסור: **אדקה.** בן ד' לדקה והימנו ולמטה כגון בר תלתא אסור: **אלא אי אמרת אדקה פשיטא.** הואיל ובר תלתא הוא לא חיי: **כל בציר תרי ירחי.** מכדרכו חיי כי היכי דבאשה ובבהמה גסה בר ז' חיי דהוי תרי ירחי בציר מכי אורחיה הכי נמי בר תלתא לדקה חיי אע"ג דבר ד' לא חיי: **קמ"ל.** דלא חיי: **דמות לילית.** שדה. שד יש לו פרצוף אדם ויש לו כנפים: **הנהג בן אחיך ובא.** כלומר הבא בן אחיך ובא עמו: ה"ג **בהליכתן יצתה כלת חנינא לקראת רבי יהושע:** **מתני' מלא גנונים.** גוונים: **המפלת סנדל.** אין סנדל בלא ולד אחריו(ט) ובשביל סנדל תשב לזכר ולנקבה דספק זכר ספק נקבה הוא ואם הולד אחר נקבה אין הסנדל לא מעלה ולא מוריד ולא תשב אלא לנקבה ימי טומאה וימי טהרה שאפי' הוא זכר הואיל ונקבה בהדיה לא בצירי ימי טומאתה וימי טהרה דנקבה שהרי של זכר מובלעין בתוך של נקבה וכי אצטריך תשב לזכר ולנקבה כגון שהולד השני זכר דיהבינן לה חומרת טומאה דנקבה בשביל הסנדל וימי טוהר לזכר לחומרא: **גמ' שמא ולד היה ונימוח.** כיון דלאו דם הוא ולאו מים נינהו איכא למיחש לולד: **כמה יין חי כו'.** לשון גוזמא: ה"ג **רבא אמר מלא תנן:** (י)**סכויין.** שחורין שמעתי. ל"א סכויין בלא מוח ומשיחה אלא יבשה: **מזוג.** יותר מדאי: **קולית.** עצם הירך: **דיילא.** (א) שמש דרבנן ואלא שמו:

פרשתבינא

מי שראוי לבריאת נשמה. ולית דגרס לברית שמנה:

המפלת דמות לילית אמו טמאה לידה. וא"ת פשיטא מי גרע מגופו תיש ופניו אדם דהוי ולד לכ"ע וי"ל דהתם יצא מתורת בהמה והוי אדם והכא לא יצא כלל מתורת לילית אך ק"ק דאמרי' לעיל (כג.) בעופות תבדק לרבנן דקריא וקיפופא הוי ולד אף על גב דלסתות לא מפיק ליה כלל מתורת כוס וינשוף וי"ל שמואל דהכא יפרש לעיל תבדק לר"מ:

אכילתו מרובה משתייתו. פי' יותר מדאי מרובה על השתיה דהא דרך אכילה להיות מרובה על השתיה כדאמרי' בפ"ק דמגילה (דף יב.) והשתיה כדת אין אונס כדת של תורה דאכילה מרובה משתייה דקרבנות יש יותר מנסכים והא דאמרי' (י) בערבי פסחים (דף קי.) ובגיטין (דף ע.) אכול שליש ושתה שליש והנח שליש לכשתכעוס תעמוד על מילואך לאו דוקא אלא שבין אכילה ושתיה יהיו שני שלישים:

פרשתבינא

עין משפט
נר מצוה

לה א ב מיי' פ"י מהל' איסורי ביאה הלכה יא טור י"ד סי' קלד:
לו ג ד מיי' שם הלכה י:
לז ה מיי' שם הלכה ד סמג לאוין קיא טוש"ע י"ד סי' קלד סעיף ג ועכשיו הכל אמו טמאה שאין אנו בקיאין בצורות:
לח ו מיי' שם הלכה ב:
לט ז מיי' שם הלכה יב סמג שם טור ש"ע שם:

תוס' הרא"ש

ואע"ג דכלו לו חדשיו אם יצא לאויר העולם אסור. פרש"י משום דנפל הוא ואינו מתקיים והוי כנבלה. ולא רצה לפרש משום דאגמריה רחמנא למשה דשסועה בעלמא אסירא דא"כ לא הוי ליה לתנא למיתנייה באיסור' בהדי עוברין דאסירי משום נפל. וצ"ל אע"ג דאמר שמואל באשה ולד ומתקיים בבהמה אינו מתקיים. והא דאמר שמואל בריה בעלמא איתא היינו מין אחד שכולן יש להן שני גבין ושני שדראות. אבל אם נמצא במעי בהמה אינו מתקיים. וי"מ בבהמה נמי מתקיים ויצא לאויר העולם אסור משום קרא דהשסועה והא דאמר שמואל בריה בעלמא הוא לאו מין בפני עצמו קאמר אלא הכי אגמריה רחמנא למשה דאם נולד מבהמה ויצא לאויר העולם אסור דאילו הוי מין בפני עצמו אם ולד במעי בהמה אמאי ליתסר כיון דשסועה לאו מסימני טומאה דבהמה אלא דרחמנא אסר אותו מין ולאו משום דסימן טומאה הוי. וקשה להך פי' מהא דקאמר בפ' אלו טרפות על הך דקאמר בריה בעלמא היא שיש לה שני גבין ושני שדראות וכי משה רבינו קניגי היה או בלסטרי היה מכאן תשובה לאומרים אין תורה מן השמים ואי לא הוה מין בפני עצמו אלא שכך נולד מן הבהמה מה ענין זה אצל קניגי או בלסטרי. וי"ל דמי שהוא קניגי או בלסטרי ומכיר בכל מיני חיות לפעמים מזדמן לידו שהוא מוצא במיני בהמה ולד כזה:
המפלת דמות לילית אמו טמאה לידה. וא"ת פשיטא ומי גרע מגופו תייש ופניו אדם דהוי ולד אפי' לרבנן דלית להו דרשא דיצירה יצירה וי"ל דלא דמי התם פניו אדם מוציאין אותו מתורת תייש הלכך חשיב אדם אבל הכא מה שכל גופו אדם אין מוציאין אותו מתורת לילית. כלומר שהרי לילית זו היא צורתה משא"כ תייש שאין צורתו כפני אדם. ומיהו קשה מהא דאמרינן לעיל ובעופות תבדק לרבנן דאי קריא וקיפוף אין שאר עופות לא אלמא קריא וקיפוף הוי ולד משום שדומה לאדם שיש לו לסתות אע"ג דמה שיש לו לסתות אין מוציא אותו מתורת קריא וקיפוף א"כ הכא נמי פשיטא וי"ל דרב יהודה אמר שמואל דהכא ס"ל תבדק לר' מאיר. והקשה ר"מ דהא רב יהודה אמר שמואל אמר לעיל דטעמא דר"מ משום יצירה

מסורת הש"ס

א) [בכורות מט:], ב) [בכורות ח.], ג) [נ"ל לרבי], ד) [ברש"י ליתא וכן נ"ל], ה) [לעיל כג.], ו) [עי' תוספות לקמן כה: ד"ה המפלת], ז) (מו"ק כ.), ח) [ומי. רש"ל], ט) [לקמן כה:], י) [נ"ל אחר ד"ה מזוג], כ) [לא נמצא שם],

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי נִדַּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא: ויקרא יב ב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דיילא שמש. נ"ב ובסוף פ' חבית איתא דאדא דיילא שמש דרב יהודה הוה וע"ש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' תניא אבא שאול אומר ואיתימא ר' יוחנן. נ"ב עיין כתובות ח ע"א תוס' ד"ה רב וכו' דליכא ר' יוחנן שהוא תנא:

מוסף רש"י

הואיל וגלגל עינו. שחור שבעין (לעיל כג. עי"ש). **בגלגל עינו של מת.** כל בור של מושב העין קרוי גלגל ומפני שהוא עגול כגלגל (שם).

תוס' הרא"ש (המשך)

וא"כ לר' מאיר בכל העופות מיחשב ליה לידה ותירץ דלרב יהודה אמר שמואל פליג ר' אלעזר בר צדוק אתנא דמתניתין דסבר דטעמא דר"מ משום יצירה ולא שנא קריא וקיפוף ול"ש שאר עופות ולר' אלעזר בר צדוק דאמר תיבדק לר"מ סבר דטעמא דר"מ משום דעיניהם הולכות לפניהם ודוקא קריא וקיפוף:
עצמותיו סבואין כמו זולל וסובא ותשוש. ותימה והלא ראוי לעשות כן כדאמרינן והשתיה כדת אין אונס כדתה של תורה אכילה מרובה משתיה כדאשכחן גבי נסכים. וי"ל דהכא מיירי באכילה מרובה משתיה יותר מדאי וממה שראוי לו וכן מזוג היינו יותר מדאי והא דאמרינן בגיטין אכול שליש ושתה שליש